

Seminář_25.9.2007

Lenka Procházková

(patřím do čtvrtěčního semináře, ale ve čtvrtek budu mimo ČR → nahrazuji hodinu)

1. Mluvíte o vytváření přirozeného řádu ... lidé sledují vlastní zájem → chovají se určitým způsobem → ti úspěšní se stávají vzorem → ostatní se chovají podle nich → vede k blahu národa. Pokud v podniku motivujete pracovníky tak, že odměňujete chování, které je pro podnik žádoucí a chování, které je nežádoucí, ponecháváte bez odměny, nebo jej trestáte → jedná se o vytváření přirozeného nebo umělého řádu v podniku?

Pokud to dělá vedoucí cílevědomě, vytváří umělý řád.

2. J. Šmajš – kulturní evoluce přetváří složité struktury vzniklé v přirozené evoluci na struktury jednodušší. Pokud příliš porušíme přírodu → můžeme se dostat do velmi obtížné situace. Přikláníte se spíše k názorům na globální oteplování Al. Gora – An Inconvenient Truth, který říká, že hlavním zdrojem globálního oteplování je člověk nebo opačnému názoru (např. Big Environmental Swindle – nevím, zda se jedná o přesný název filmu), kde je řečeno, že země v posledních staletích prodělala malou dobu ledovou a současné oteplování je přirozeným návratem do „normálu“?

Nejsem odborníkem na klimatologii, nicméně vím, že v poslední době mezi odborníky stále více převládá názor, že příčinou globálního oteplování, tak jak se v současnosti projevuje, jsou zejména lidské aktivity a nikoliv přirozené procesy přírody. Nelze však bránit i opačným názorům. Nicméně je třeba respektovat princip předběžné opatrnosti. To znamená, že důkazní břemeno musí být na straně těch, kteří tvrdí, že se nic neděje, že lidské činnosti na klima žádný negativní vliv nemají.

3. Myslíte si, že lidé budou někdy v budoucnu schopni vytvořit dokonalejší systém – organismus, než je ten lidský?

Nevím. K tomu by se měli vyjádřit nejspíš odborníci z oblasti genetiky.

Tomáš Urban

1. Myslíte si vy osobně, že je užitečné zjednodušovat společenský systém na biologické či mechanické systémy v současné době?

Vzhledem k tomu, že mechanické a biologické systémy jsou jednodušší, jsou více poznány způsoby jejich vytváření, fungování a řízení. Nemůže být na škodu se s těmito poznatky (spíše na úrovni určitých principů) seznámit a inspirovat se jimi v oblasti řízení společenských systémů. Řízení ve společenských systémech však nelze provádět pouze dle principů, které platí pro mechanismy a organismy, protože společenský systém je kvalitativně odlišný.

2. Myslíte si, že se společenský systém v současnosti vyvíjí k lepšímu, nebo směřuje k vnitřnímu zániku?

Společnost se vyvíjí. Dlouhodobě pozorujeme růst její složitosti a vzájemné závislosti jejích částí. Domnívám se, že v časovém horizontu desetiletí, resp. staletí nelze očekávat ani nastolení konečného „ráje na zemi“ (to dle mého soudu není principiálně možné), ani

totální kolaps, vedoucí k zániku lidstva. Zánik civilizací a vznik jiných však pravděpodobný je.

3. Nemyslíte si, že i společenský systém může lidi změnit? Například komunistická propaganda dokázala krátkodobě motivovat spoustu lidí. A zároveň dokázala pokřivit povahu mnohem většího množství lidí.

Problém vztahu jedince a společnosti je jedním z velkých témat filosofie i sociologie. Jedinci vytvářejí společnost (společenský systém) Společenský systém „utváří“, resp. ovlivňuje chování jedinců. Důležité je, aby co nejvíce lidí mělo přiměřenou šanci se podílet na vytváření společenského systému. To je vlastně základní zásada demokracie a demokracie, jak známo, je nejméně špatným způsobem (ze všech známých způsobů) jak řídit společnost.

Zuzana Opělová

1. Zajímá mě pojem „antientropický“, co přesně zahrnuje.

Entropie je pojem z kybernetiky. Znamená neuspořádanost. Antientropický děj směřuje k vytváření řádu, uspořádané struktury. Za antientropický děj je považováno řízení.

2. Je v současné době předpovídána přibližná podoba vlny, která bude následovat po vlně 3.?

Pokud vím, tak odborné prameny další vlnu zatím nedefinují.

Šárka Zezulková

1. Vede zkoumání společenských věd a jejich vývoj k antientropickému trendu?

Výzkum v oblasti společenských věd vede (měl by vést) k rozpoznání a pochopení přirozeného řádu společnosti (F. Hayek). Vede rovněž ke schopnosti vytvářet na bázi přirozeného řádu umělý řád - organizace. V tomto smyslu mohou poznatky společenských věd podporovat antientropický trend.

2. Je globální oteplování a podobné projevy vývoje Země opravdu důsledkem lidské činnosti?

Viz. moje odpověď na podobnou otázku Lenky Procházkové.

Lukáš Merta

1. Kam byste zařadil v rámci osmého slajdu Vaší prezentace systémy v podobě živých organismů a strojů? (první prezentace)

Do množiny „systémy“ spolu s podmnožinou „společenské systémy“.

2. Nemyslíte, že degenerace v rámci evolučního vývoje nevyvrací Vaši myšlenku o tom, že evoluce je antientropický děj?

Pokud přijmeme poznatky Darwina a jeho následovníků za pravdivé, pak má evoluce v globálním rozměru trvale antientropický charakter. To neznamená, že v řadě případů nemohou probíhat degenerativní procesy (např. zánik živočišných druhů).

3. Myslíte si, že je možné volbou vhodného společenského systému a jeho aplikací měnit chování a povahu člověka? Zjednodušeně např. nějakého mírnějšího komunismu.

Je nepochybně pozitivní, když společenský systém podporuje v člověku to, co je v něm dobré, popř. vede k tomu, aby člověk (se svými dobrými i špatnými sklony) konal-li ve svůj vlastní prospěch, konal tím „automaticky“ i ve prospěch jiných. K tomu má dle mého soudu blíže trh (se svou „neviditelnou rukou“) a demokracie, než systémy založené na sociálním konstruktivismu.

Daniela Kroupová

1. Jak se má evoluce k 2. termodynamickému zákonu? Jsou v protikladu, nebo evoluce jen způsobuje o to větší chaos v okolí? (nejsou v protikladu entropií)

Nerad bych se pouštěl někam moc daleko. Nicméně: Pokud známo, 2. termodynamický zákon byl rozšířen na úroveň vesmíru. Velmi zjednodušeně řečeno platí, že entropie vesmíru roste. Přitom však zároveň platí, že lokálně může entropie klesat (příklad života na Zemi). Pokud v určitém systému roste uspořádanost (klesá entropie), má to vliv na růst entropie v okolí tohoto systému.

2. Organizace je umělý řád, ale například organizační kultura vzniká spontánně (víceméně) → organizační kultura není součástí organizace?

Organizace je umělý řád, který je vytvořen z přirozeného řádu. Existence přirozeného řádu v organizaci se projevuje spontánní existencí a vývojem organizační kultury.

3. Vznikají v lidských společnostech vždy podobná pravidla (řád) nebo v závislosti na počátečních drobných odchylkách řádu naprosto rozdílné?

Pod úrovní zcela obecně vnímaného řádu lidské společnosti můžeme vnímat úroveň civilizací jako spontánně vzniklých a rozvíjejících se „dílkách“ řádů (křesťanská civilizace, islámská civilizace, čínská civilizace aj.). Necítím se být kompetentní odpovědět na tuto otázku. Měla by být položena historikovi nebo antropologovi. Ten by patrně dokázal objasnit faktory vzniku a relativně autonomního vývoje těchto řádů (civilizací).

Lucie Hubaczová

1. V čem tkví rozdíl mezi pojmy management a teorie řízení? Je pojem management tedy užší či větší než řízení?

V kontextu našeho předmětu je management chápán jako řízení v organizacích, resp. teorie řízení organizací. Je to tedy užší pojem než teorie řízení.

2. V čem spočívají principy evoluce a liší se názory vědců v této oblasti? Nebo existují jednotné principy, které jsou všemi přijímány?

Pokud je mi známo existuje v řadách zastánců evoluce celá řada pluralitních názorů. Přesněji nedokážu odpovědět.

3. V čem spatřují vědci (myslitelé) největší problémy dnešní postindustriální éry v oblasti ekologie?

Momentálně je nejaktuálnější problém znečištění atmosféry a s tím související globální oteplování. Existují však další problémy, jako vyčerpání neobnovitelných zdrojů energie, devastace půdy vhodné k zemědělské činnosti, nedostatek pitné vody. Pozitivní je, že se daná problematika dostává z akademické úrovně do úrovně politické a ekonomické praxe. Tím však nemá být řečeno, že řešení je v dohlednu.

Michaela Dvořáková

1. Lze sledovat faktor času i v mechanismech? Nejenom organismy se vyvíjí v čase, i mechanismy mají svůj vývoj a svoji životnost.

Mechanismy, na rozdíl od organismů, nemají schopnost zrodu a rozvoje, ani reprodukce. Jejich vývoj je entropický, tedy opotřebením degenerují.

2. Pokud komunistický režim potlačoval přirozenost člověka, existuje vůbec nějaký režim, který tuto přirozenost nepotlačuje? V demokracii se bere v potaz názor většiny, ale ostatní musejí jednat proti své vůli (přirozenosti).

Ani demokracie není ideální. Nicméně ve správně fungující demokracii vláda většiny neznamená potlačení menšiny. V politické praxi navíc dochází často k tomu, že politické síly jsou velmi vyrovnané. Podívejme se na politickou situaci u nás. Nezdá se mi, že by hlavním problémem bylo potlačování přirozenosti těch, kteří jsou v menšině.

3. Jaký je Váš názor na další vlnu naší společnosti? Půjde-li ještě nějaká vlna po vlně informační a v jakém časovém úseku by mohla následovat?

Nevím. Seriozní autoři zatím z vizí nějaké další civilizační vlny nepřicházejí.

Tereza Dostálová

1. Pokud komunismus nemohl uspět proto, že potlačoval přirozený řád a nerespektoval skutečnost, že lidé jsou různí a chtějí sledovat různé cíle, své vlastní, splňuje demokracie tyto podmínky? Je v souladu s přirozeným řádem?

Jak jsem se už dříve zmínil, demokracie není bez problémů, ale ve spojení s trhem zcela určitě více respektuje přirozenost lidí i přirozený řád společnosti než komunismus.

2. Proběhlo už přizpůsobení lidí na postindustriální společnost plnou nových technologií? Je možno „přežít“ bez přizpůsobení se novým trendům?

Pokud k typickým nárokům na lidi postindustriální společnosti patří vysoká kvalifikace, kreativita, schopnost neustálého učení se, schopnost globálně myslet i globálně jednat atd. je adaptace na nové podmínky pro mnohé obtížná a není pravděpodobné, že tento proces v potřebné míře všichni lidé zvládnou. Společnost se bude patrně oproti současnosti více diferencovat.

Ondřej Sadílek

1. Je možné, aby rozšířený řád existoval pouze na základě pravidel? Tzn. bez existence sankcí při jejich porušení.

Přirozený řád je založen na pravidlech, která mohou (ale nemusí) být známa. Pokud tato pravidla jsou vnímána jako určité zvyklosti, mohou být v některých případech sankcionována, ale spíše spontánně. Např. člověk, který porušil zvyklosti nějaké komunity z ní mohl být vyhoštěn. Častěji však šlo o to, že ten jedinec, nebo ta skupina, kteří nejednali podle určitých pravidel (jim známých či neznámých), nebyli v delším časovém horizontu úspěšní, aniž by je někdo za nedodržování těchto pravidel přímo sankcionoval.

2. Jak se díváte na postoj prezidenta ke vlivu člověka na přírodu a životní prostředí. (Podle něj totiž nemá člověk – kulturní evoluce – na přírodu výrazný vliv).

Prof. Klaus je odborníkem v oblasti ekonomie a nikoliv klimatologie. Jeho názory v dané oblasti jsou proto názory poučeného laika a ne kvalifikovaného odborníka (to uvádějí klimatologové). Jeho kniha „Modrá, nikoliv zelená planeta“ však stojí za přečtení. I když s jejími závěry osobně nesouhlasím, je třeba přiznat, že je tam mnoho zajímavých myšlenek.

Zdeněk Straka

1. Je ještě jiný model, podle kterého se popisuje systém ve společnosti, pomineme-li model organismu nebo mechanický model.

Uvedené dva modely jsou koncipovány v duchu kybernetického přístupu nazírání na svět a v rámci toho i na společnost. Cílem jejich aplikace je mimo jiné poukázat na složitost společenského systému a úroveň vědy, která vede k jeho pochopení. Nevím, zda jsou pro poznání společenského systému využívány další modely, možná ano. Chtěl bych však připomenout, že filosofie a sociologie disponuje vlastními přístupy a metodami k pochopení společnosti a jejího vývoje.

2. Jak si myslíte, že se bude vyvíjet názor nebo pohled na společenský systém.

Těžko říct. Daný trend by se snad dal vyjádřit jako „od mechanistického k holistickému přístupu“.

3. Lze nějak jednoznačně určit jaký společenský systém je „ideální“?

Měl by to být systém, který by zabezpečoval maximalizaci štěstí maximálnímu počtu lidí. Kriterium bychom tedy měli, i když dosti vágní. Problém je však v tom, jak takový systém vyprojektovat a ještě větší problém je v tom, jak ho zrealizovat. Ale to už jsme v sociálním inženýrství a to je cesta do pekel, dlážděná ušlechtilými úmysly. Poznámka: Přečtěte si knihu F. Fukuyamy Konec dějin.

Silvia Fekiačová

1. Proč Hayek zařazuje vedlejší důsledky lidských činností do přirozeného řádu?

Velmi lapidárně řečeno, Hayek tvrdí, že tím, jak lidé cílevědomě sledují své zájmy, vytváří bezděčně přirozený řád.

2. Proč první vlna trvala 10 000 let a druhá jen 350, jak dlouho bude trvat 3. vlna?

Prostá extrapolace by sváděla k názoru, že třetí vlna bude mít trvání 12,25 roku. Ale to zcela jistě nebude pravda.

Alena Šúrová

1. Jak je možné určit hranice pro rozsah řízení lidských zdrojů v podniku a kde je už žádoucí ponechat prostor pro seberealizaci zaměstnanců?

Na tuto otázku nelze dát obecnou odpověď. Je však nepochybná tendence: S růstem kvalifikace a růstem kreativity práce je nutné rozšiřovat prostor pro seberealizaci zaměstnanců.

2. Je možné očekávat, že evoluce jako proces proti entropii přinese rozšíření globálních problémů, hlavně týkajících se životního prostředí a nebo je toto očekávání naivní?

Kulturní evoluce vede sice k lokálnímu růstu uspořádanosti (ve smyslu vytváření umělých systémů užitečných pro uspokojování určitých potřeb lidí), ale na druhé straně vede, resp. může vést, k narůstání entropie (degradaci) přirozeného řádu v globálním měřítku.

Marek Bizon

1. Proč vývoj společenských věd zaostává za vývojem věd technických a biologických?

Protože předmět zkoumání společenských věd je složitější.

2. 1. vlna trvala 10 000 let, 2. vlna 350 let, současná 3. vlna trvá 40 let. Naskytá se otázka, jestli tento zrychlený nástup a ústup vln nepovede k velkému chaosu.

Nepochybně ano. O fenoménu chaosu se v manažerské literatuře píše od sedmdesátých let minulého století.

Zuzana Zavadilová

1. Podle Tofflera se lidská společnost vyvíjela ve vlnách. Nicméně tyto vlny trvaly stále kratší dobu. Co je dle Vás příčinou zrychlování vývoje lidské společnosti?

Odpovědět na tuto otázku je velmi obtížné. Osobně se domnívám, že jedním (ovšem nikoliv jediným) faktorem je kumulace lidského poznání a jeho využívání pro rozvoj techniky.

2. Kdy můžeme očekávat nástup 4. vlny a co od ní můžeme očekávat?

Zatím o tom seriózní autoři nic nepíší.

Julie Hrazdírová

1. Jaký byl přístup tvůrců 2. termodynamického zákona k evoluci?

Nevím, ale domnívám se, že v době formulace tohoto zákona šlo víceméně o věc termodynamiky, v širším rámci fyziky. Ke srovnávání obou pojetí – entropického děje

termodynamického a antientropického děje evoluce v živé přírodě, včetně vyvozování určitých filosofických konsekvencí, došlo patrně asi až zhruba v polovině dvacátého století.

2. Existuje studie hledající závislost velikosti skupiny a síly původního řádu v chování jedince?

S pojmy původní řád a rozšířený řád přichází F. Hayek ve své poslední knize Osudná domyšlivost. Explicite se o studii uvedeného zaměření neopírá. Odpověď na danou otázku by bylo možná dobré hledat v knize R. Wrighta Víc než nic.

3. Jaký byl význam Římského klubu na politické scéně, byl brán v úvahu?

Zprávy Římského klubu jako jedny z prvních poukazovaly na existenci a závažnost ekologických problémů. V podobě varovných prognóz měly aktivizovat veřejnost. To se částečně podařilo, nicméně doporučení nulového růstu (tzn. zmrazit ekonomický růst) nebylo politiky nikdy akceptováno. Dá se však říci, že to byl jeden z prvních podnětů pro zahájení postupně se rozvíjejícího trendu zájmu o globální ekologické problémy a jejich řešení.

Iva Pospěchová

1. Kdy lze hovořit pořád ještě o evoluci přirozené, a čím se projevuje evoluce kulturní? Jak dlouhé je období této přeměny? Jaké prvky určují, že se jedná již o kulturní přerod?

Principiálně vzato, evoluce kulturní je stejně stará jako lidstvo. Kdy se tak stalo a jaké znaky jsou typické pro vznik kulturní evoluce, nevím. Domnívám se, že by Vám na tuto otázku nedali jednoznačnou odpověď ani specialisté.

2. Původní řád je typický pro malé skupiny. Co se ale rozumí „Malou skupinou“? Desítky lidí? Stovky, tisíce ...?

Původní řád stojí na instinktech, resp. emocích. Důležitou roli hraje pokrevní příbuznost i vzájemné osobní kontakty mezi lidmi. Z toho lze usuzovat, že společenství, jehož soudržnost a funkceschopnost spočívá pouze na původním řádu může čítat desítky, maximálně stovky lidí. Ve větších společenstvích musí již být uplatňována neosobní pravidla.

3. Nastane čtvrtá vlna vývoje civilizace? Kdy? Čeho se bude týkat a jak bude dlouhá?

O čtvrté vlně není zatím, pokud vím, nic známo.

Jakub Starý

1. Jaké jsou souvislosti mezi původním a rozšířeným řádem? Jaké jsou vztahy mezi oběma řády?

Původní řád je nepoměrně starší, s nástupem tzv. rozšířeného řádu však nezaniká. Oba řády koexistují. Současná rodina existuje převážně na bázi původního řádu, globální ekonomika na bázi rozšířeného řádu.

2. Co nás čeká po třetí vlně (postindustriální)? Jak dlouho bude třetí vlna trvat? A co přijde poté?

O vývoji po třetí vlně bych nerad spekuoval.

3. Jak se svět postaví v době postindustriální společnosti k otázce ekologie?

V reakci na rostoucí globální ekologické ohrožení porostou aktivity snažící se toto ohrožení odvrátit. Nepřiměřený optimismus sice není na místě, ale domnívám se, že totálnímu kolapsu se podaří zabránit. V postindustriální společnosti se bude postupně prosazovat ekologické vnímání světa (ekologické paradigma).

Jakub Svoboda

1. Objevila se již myšlenka chápání kulturní evoluce jako součásti evoluce přirozené? (resp. je její modifikací). Bez přirozené evoluce bychom neměli možnost cokoliv přetvářet ...

Objevila, příkladem jsou práce J. Šmajse. To však není zdaleka jediný autor.

2. Myslíte si, že bude dále pokračovat integrace různých státních útvarů či územních celků, tudíž koncentrace řízení společnosti do rukou skupin tyto celky ovládajících?

K integraci dochází, a to především z ekonomických důvodů. Tyto integrační procesy probíhají v současnosti častěji na základě dobrovolnosti, prostřednictvím dohod, než cestou hrubého násilí, jak bylo v historii (i poměrně nedávné) obvyklé. Příkladem je integrační proces v Evropě.

3. V návaznosti na otázku č. 2 → jak budou tyto skupiny řešit otázku morálky a hodnot ve společnosti? (Ve smyslu toho, jak bylo církevním koncilem vytvořeno desatero).

Mám za to, že morálka a hodnoty s výše uvedenými integračními procesy přímo nesouvisí.